

Briuselis, 2015 06 11
COM(2015) 288 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Trečioji ataskaita dėl nacionalinės strategijos planų ir kaimo plėtros Bendrijos
strateginių gairių (2007–2013 m.) įgyvendinimo**

{SWD(2015) 114 final}

IŽANGA

Ši ataskaita yra trečioji Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl nacionalinės strategijos planų (toliau – NSP)¹ ir kaimo plėtros Bendrijos strateginių gairių (2007–2013 m.)² įgyvendinimo.

Ši Komisijos ataskaita³ yra pagrįsta valstybių narių (toliau – VN) 2014 m.⁴ pateiktų suvestinių ataskaitų analize ir peržiūra, taip pat kita turima informacija, visų pirma, finansiniais ir fiziniais bendrosios stebėsenos rodikliais ir Europos kaimo plėtros tinklo veikla.

Joje pateikiama pagrindinių pokyčių, dabartinių tendencijų ir įgyvendintų uždavinių pagal NSP ir Bendrijos strategines gaires apžvalga.

Svarbu pažymėti, kad šioje ataskaitoje panaudoti suvestiniai duomenys nuo programavimo laikotarpio pradžios 2007 m. iki jo pabaigos 2013 m. Nors 2013 m. sutampa su programavimo laikotarpio pabaiga, tai nėra plano įgyvendinimo pabaiga – jis įgyvendinamas iki 2015 m. gruodžio 31 d.⁵ Iki tos datos dar bus atlikta daug veiksmų, o galutinė programos įgyvendinimo pasiekimų apžvalga nebus parengta anksčiau nei 2016 m. pabaigoje.

¹ Žr. 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai II antraštinės dalies II skyrių.

² 2006 m. vasario 20 d. Tarybos sprendimas 2006/144/EB dėl kaimo plėtros Bendrijos strateginių gairių (2007–2013 m. programavimo laikotarpis).

³ Žr. 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 14 straipsnį „Komisijos pranešimas“.

⁴ Žr. 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 13 straipsnį. Šiose suvestinėse ataskaitose supažindinama su NSP ir tikslų įgyvendinimo pažanga, taip pat nurodoma, kaip buvo prisidėta prie Bendrijos strateginių gairių įgyvendinimo.

⁵ Pagal vadinamąją N+2 taisyklę valstybės narės gali patirti 2007–2013 m. programų įgyvendinimo išlaidų iki 2015 m. pabaigos.

TURINYS

1.	Aplinkybės ir apžvalga.....	4
1.1	Kaimo plėtros 2007–2013 m. laikotarpiu Bendrijos prioritetai	4
1.2	Biudžeto ir veiklos tikslų apžvalga.....	5
2.	Bendrijos prioritetų įgyvendinimas.....	6
2.1	Pagrindinių rezultatų apžvalga	6
2.2.	Įgyvendinimas pagal kryptis ir priemones.....	8
3.	Perspektyvos	12

1. APLINKYBĖS IR APŽVALGA

1.1 Kaimo plėtros 2007–2013 m. laikotarpiu Bendrijos prioritetai

2006 m. vasario mėn. Europos Sąjungos Taryba priėmė 2007–2013 m. programavimo laikotarpio kaimo plėtros strategines gaires, numatydama tris pagrindinius teminius prioritetus:

- *žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumo didinimas.* Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP⁶), skirdamas daugiausiai lėšų žinių perdavimo, modernizavimo, inovacijų ir kokybės maisto produktų grandinėje prioritetams, taip pat investicijoms į fizinį ir žmogiškąjį kapitalą prioritetiniuose sektoriuose, turėtų padėti sukurti tvirtą ir dinamišką Europos žemės ūkio maisto produktų sektorių. Labiausiai prie kaimo plėtros programų (toliau – KPP) konkurencingumo tikslo įgyvendinimo turi būti prisidedama I krypties priemonėmis;
- *aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas.* Kad būtų apsaugoti ir gerinami ES gamtos ištekliai ir kraštovaizdžiai kaimo vietovėse, šiam prioritetui skirti ištekliai turėtų būti naudojami trijose ES lygmens prioritetinėse srityse: biologinės įvairovės, didelės gamtinės vertės ūkininkavimo bei miškininkystės sistemų ir tradicinių žemės ūkio kraštovaizdžių išsaugojimo bei plėtojimo, vandens ir klimato kaitos. Labiausiai prie aplinkos tikslo įgyvendinimo turi būti prisidedama 2 krypties priemonėmis;
- *gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimo ekonomikos įvairinimo skatinimas kaimo vietovėse.* Šiems tikslams skirtais ištekliais turėtų būti remiamas visuotinai svarbus užimtumo galimybių ir sąlygų augimui sukūrimo prioritetas. Intervencijomis turėtų būti, visų pirma, skatinamas gebėjimų ugdymas, įgūdžių įgijimas ir vietos strategijos vystymo organizavimas, taip pat remiamas kaimo vietovių patrauklumo būsimoms kartoms užtikrinimas. Skatinant mokymą, informavimą ir verslumą, turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius moterų, jaunimo ir vyresnio amžiaus darbuotojų poreikius. KPP 3 krypties priemonės kartu su 4 krypties priemonėmis turi padėti įgyvendinti platesnius kaimo plėtros tikslus.

Priimtose kaimo plėtros Bendrijos strateginėse gairėse atsižvelgiama ne tik į teminius prioritetus, bet ir į poreikį:

- *užimtumui ir veiklos įvairinimui skirtų vietos gebėjimų ugdymas,* kartu padedant vykdyti teminius prioritetus. Ši horizontalioji kryptis, taip pat vadinama LEADER kryptimi (4 kryptis), turėtų būti svarbi gerinant valdymą ir vietos plėtros strategijomis sutelkiant kaimo vietovių savaiminio vystymosi potencialą;
- *programavimo nuoseklumo užtikrinimas.* Reikėtų užtikrinti didžiausią skirtingų krypčių tarpusavio ir vidaus sąveiką. Prireikus reikėtų atsižvelgti į kitas ES lygmens strategijas. Turėtų būti sutelktos priemonės, galinčios pagerinti valdymą ir politikos įgyvendinimą. Visų pirma, reikėtų įsteigti europinius ir nacionalinius kaimo plėtros tinklus, kurie taptų pagrindu suinteresuotiesiems asmenims keistis geriausia patirtimi ir žiniomis apie visus politikos formavimo, valdymo ir įgyvendinimo aspektus;
- *Bendrijos priemonių tarpusavio papildomumo siekimas.* Valstybės narės, siekdamos geresnės sąveikos tarp struktūrinės, užimtumo ir kaimo plėtros politikos sričių, turėtų užtikrinti veiksmų, finansuotinių iš skirtingų ES fondų, papildomumą ir nuoseklumą.

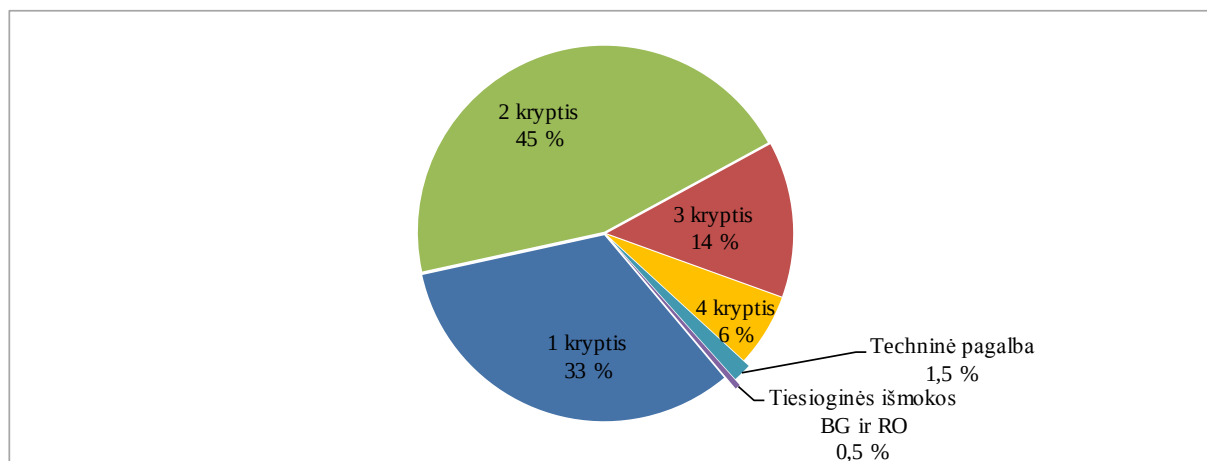
Strateginės gairės yra pagrindas, pagal kurį valstybės narės rengia savo NSP, kuriuose ES prioritetai paverčiami nacionaliniais prioritetais ir KPP atskaitos taškais. Šiomis KPP prioritetai įgyvendinami vykdant atrinktas priemones, suskirstytas pagal kryptis (žr. 1 lentelę⁷, kurioje pateikiamas kiekvienos krypties priemonių sąrašas). Nacionalines ir regionines programas Komisija patvirtino 2007 ir 2008 m. Jų įgyvendinimas stebimas ir vertinamas taikant bendrąją stebėsenos ir vertinimo sistemą (BSVS).

⁶ 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai.

⁷ Visos lentelės pateiktos Komisijos tarnybų dariniame dokumente

1.2 Biudžeto ir veiklos tikslų apžvalga

Visas 2007–2013 m. programavimo laikotarpio EŽŪFKP biudžetas yra 96,2 mlrd. EUR. Siekiant užtikrinti subalansuotą strategiją, EŽŪFKP nustatytas mažiausias lėšų panaudojimo lygis pagal konkrečios KPP kiekvieną teminę kryptį (atitinkamai 10 %, 25 % ir 10 % pagal 1, 2 ir 3 kryptį). Pagal 4 kryptį (LEADER) kiekvienai programai rezervuotas mažiausiai 5 % (2,5 % ES-12) ES finansavimas. Visas turimas biudžetas yra didesnis, nes EŽŪFKP ištekliai yra papildomi nacionaliniu viešuoju finansavimu⁸.

1 pav. Santykinė kryptių svarba, palyginti su visu EŽŪFKP įnašu 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu– (ES-27).

Parengus VN lygmens programas, finansinis pasiskirstymas pagal skirtingas kryptis, taip pat 2013 m. pagrindinių tikslų apibrėžtis buvo tokie, kaip nurodyta pirmiau 1 pav.:

- 1 kryptčiai *Žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumo didinimas* skirta 33 % visų EŽŪFKP lėšų. Tikimasi, kad pagal šią kryptį, siekiant padidinti žemės ūkio ir miškininkystės produktų vertę, iki programavimo laikotarpio pabaigos bus paremta 575 000 žemės ūkio valdų modernizavimo investicinių projektų ir 34 000 įmonių;
- 2 kryptčiai *Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas* skirta daugiausiai – 45 % EŽŪFKP lėšų. Planuojamas rezultatas – taikyti agrarinės aplinkosaugos principus 47 mln. ha žemės ūkio paskirties žemės, išmokėti kompensacijas dėl sunkumų, patiriamų ūkininkaujant 55 mln. ha žemės ūkio paskirties žemės nepalankiose ūkininkauti ir kalnuotose vietovėse, įvykdyti „Natura 2000“ reikalavimus 1,3 mln. ha remiamos žemės ūkio paskirties žemės;
- 3 kryptčiai *Gyvenimo kokybės kaimo vietovėse gerinimas ir kaimo ekonomikos įvairinimo skatinimas* skirta mažiau – iš viso 14 % – EŽŪFKP lėšų. Tikimasi, kad iki 2013 m. parama bus suteikta 73 350 įmonių plėtrai arba įsteigimui kaimo vietovėse ir paremta 29 000 kaimų atnaujinimo projektų;
- 4 kryptčiai *LEADER* skirta 6 % viso EŽŪFKP finansavimo. Planuojama, kad didžiausia paramos vietos plėtros strategijų įgyvendinimui dalis bus skirta įvairinimui ir gyvenimo kokybei (3 krypties tipo projektai).

Dėl BŽŪP būklės patikrinimo ir Europos ekonomikos gaivinimo plano (toliau – EEGP) skirta papildomų biudžeto lėšų – 4,9 mlrd. EUR – šešiems uždaviniams. Didžioji lėšų dalis skirta biologinės įvairovės (31 %, t. y. 15 mlrd. EUR) ir vandentvarkos (27 %, t. y. 1,3 mlrd. EUR) sritims. Pieno sektoriaus restruktūrizavimui skirta 15 % (0,7 mlrd. EUR) papildomo biudžeto, klimato kaitos priemonėms – 14 % (0,7 mlrd. EUR), o atsinaujinančiųjų išteklių energijos priemonėms – 6 % (0,3 mlrd. EUR). Valstybės narės taip pat nusprendė investuoti 35 % Europos ekonomikos gaivinimo plano lėšų (t. y. 0,3 mlrd. EUR iš turimos 1 mlrd. EUR sumos) į plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtrą.

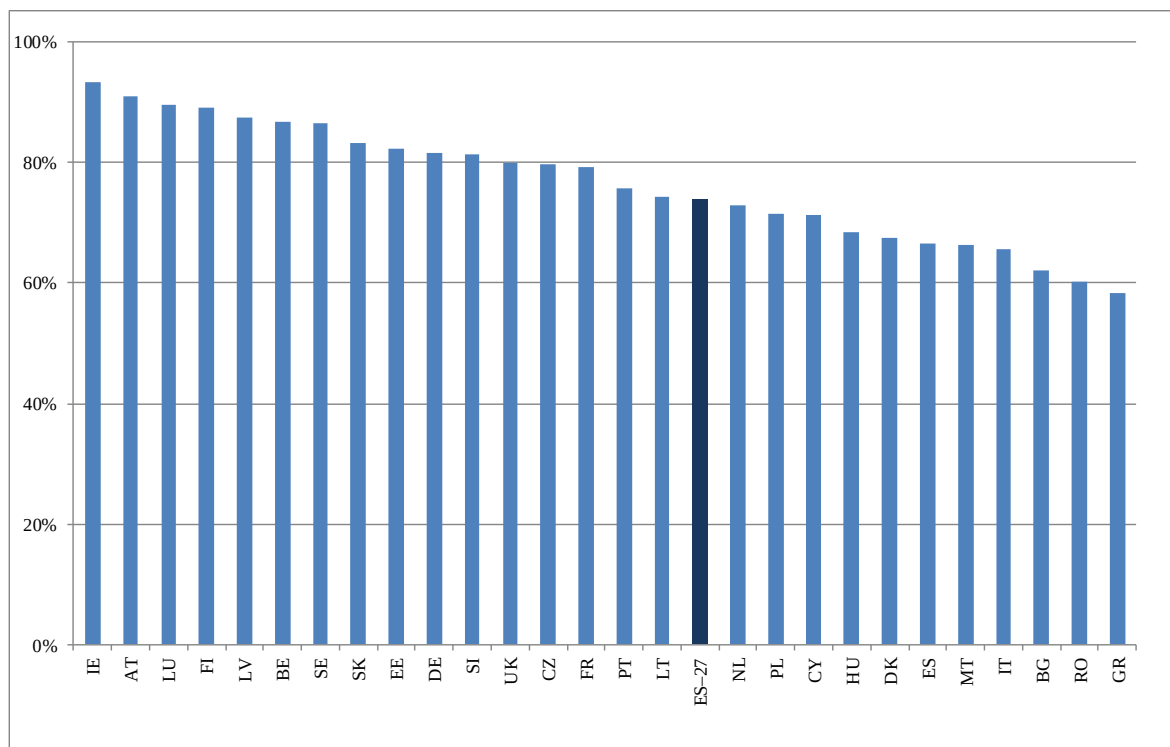
2. BENDRIJOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

2.1 Pagrindinių rezultatų apžvalga

⁸ Visi ataskaitos finansiniai duomenys yra susiję su EŽŪFKP, nebent būtų aiškiai nurodyta kitaip.

2013 m. pabaigoje ES-27 valstybių narių EŽŪFKP išlaidos sudarė 71 mlrd. EUR⁹, t. y. 74 % viso 2007–2013 m. biudžeto, kuris buvo 96,2 mlrd. EUR (ataskaitoje aptariamas 7 metų laikotarpis, o visas įgyvendinimo laikotarpis yra 9 metai¹⁰). Nors pirmaisiais 2007–2013 m. programavimo laikotarpio metais metinės išlaidos buvo nedidelės, dabar jos iš esmės atitinka planą.

Padėtis atskirose valstybėse narėse labai skiriasi (2 pav.), nes dviejų VN išlaidų lygis yra viršija 90 %, o aštuonių VN – nesiekia 70 %.

2 pav. Visos EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais.

Dėl didelio skaičiaus investicinių projektų, kuriuos nuspręsta užbaigti, įgyvendinimas pagal 1 kryptį (68 %) iš esmės sutampa su lėšų panaudojimo tikslu 2007–2013 m. laikotarpiu.

Didžiausias biudžeto vykdymo lygis (86 %) pasiektas pagal 2 kryptį – vertės tarp valstybių narių pasiskirsčiusios tolygiai. Tokį didelį vykdymo lygį galima paaiškinti įgyvendinimo mechanizmų skirtumais tarp 1 ir 3 krypčių investicinių priemonių ir pačių svarbiausių 2 krypties priemonių.

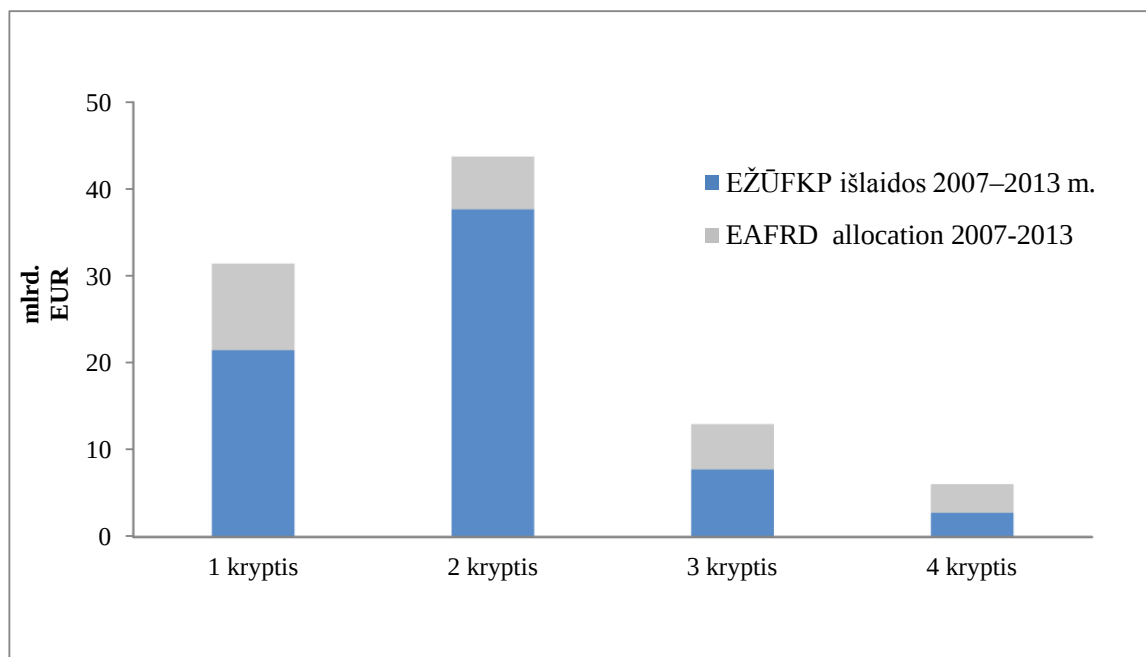
3 krypties priemonių vykdymo lygis, palyginti su padėtimi 2011 m. pabaigoje, kai buvo pranešta apie didelį vėlavimą įgyvendinant priemones¹¹, smarkiai išaugo (60 %, palyginti su 31 % 2011 m. pabaigoje). Tačiau padėtis valstybėse narėse yra skirtinga, o kai kurios iš jų vis dar vėluoja įgyvendinti savo tikslus.

4 krypties priemonių įgyvendinimo lygis yra 46 % – šiai vertei didelį poveikį turėjo vėlavimas įgyvendinti vietos strategijas ir steigti vietos veiklos grupes įvairiose valstybėse narėse. Valstybėse narėse programa LEADER įgyvendinama labai nevienodai.

⁹ Mokėjimai valstybėms narėms už 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ir 2013 kalendorinius metus. Šių duomenų negalima lyginti su duomenimis, kuriuos Komisija pateikė Europos Parlamentui ir Tarybai savo finansinėse ataskaitose dėl EŽŪFKP įgyvendinimo, – pastarieji pateikiami pagal finansinius metus.

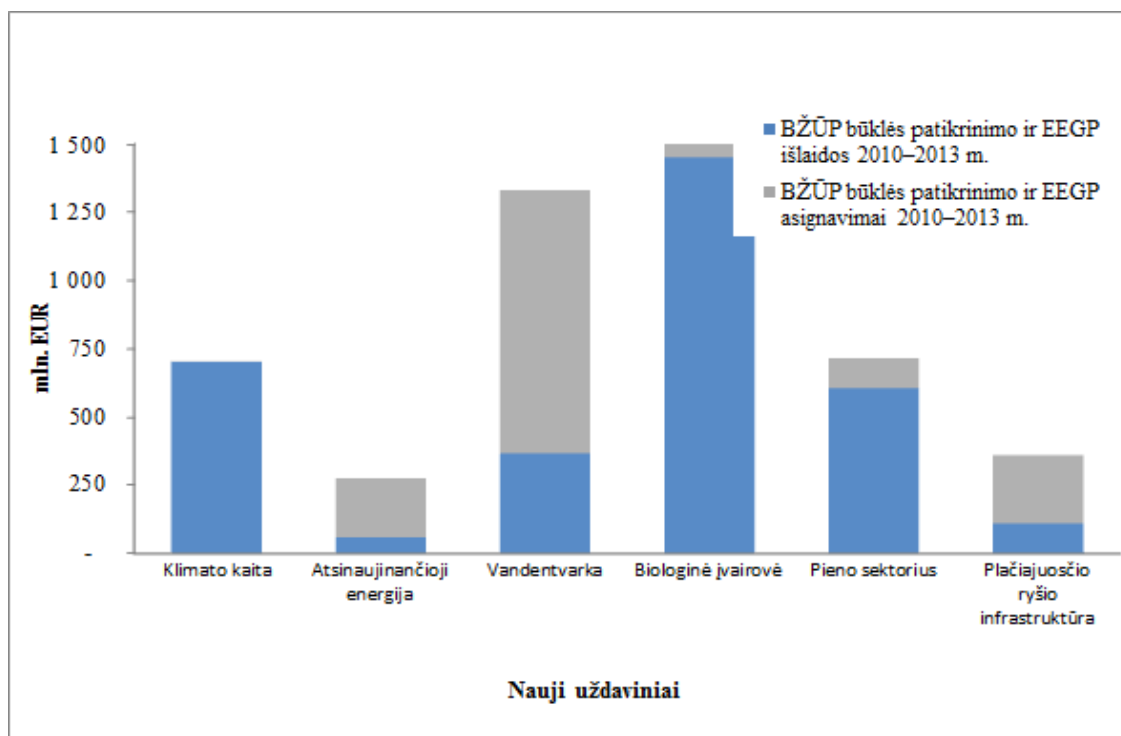
¹⁰ 2007–2013 m. laikotarpio EŽŪFKP mokėjimai gali būti įvykdyti praėjus 2 metams po paskutinių įsipareigojimų prisiėmimo (2013 m.), taigi iki 2015 m. pabaigos.

¹¹ Antroji Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl nacionalinės strategijos planų ir kaimo plėtros Bendrijos strateginių gairių (2007–2013 m.) įgyvendinimo.

3 pav. EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais, pagal kryptis.

Sutelkus dėmesį konkrečiai į BŽŪP būklės patikrinimą ir Europos ekonomikos gaivinimo plano (EEGP) įgyvendinimo lygį, iki 2013 m. pabaigos iš programoje numatytos visos 4,95 mlrd. EUR sumos buvo panaudoti 3,3 mlrd. EUR (74 %), ir tai patvirtina po tikėtos lėtos pradžios 2010 m. pasireiškusią teigiamą tendenciją, apie kurią buvo pranešta 2012 m. Vertinant lėšų panaudojimą pagal uždavinius, matyti, kad daugiausiai lėšų įsisavinama įgyvendinant kovos su klimato kaita, biologinės įvairovės išsaugojimo ir pieno sektoriaus uždavinius (atitinkamai 100 %, 94 % ir 85 %), o įgyvendinant plačiajuosčio ryšio, vandentvarkos ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos uždavinius lėšos naudojamos lėčiau (atitinkamai 31 %, 28 % ir 21 %). Geresnis lėšų panaudojimas įgyvendinant biologinės įvairovės ir klimato kaitos uždavinius aiškinamas tuo, kad šie uždaviniai buvo iš esmės įgyvendinami vykdant 2 krypties priemones.

4 pav. Visos BŽŪP būklės patikrinimo ir EEGP biudžeto išlaidos (EŽŪFKP) 2013 m. pabaigoje, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais, pagal naujus uždavinius (2013 m. bendrosios stebėsenos ir vertinimo sistemos duomenys).

Programavimo procese buvo atsižvelgta į kryptių tarpusavio ir vidaus sąveiką ir bendrą nuoseklumą (KPP pagrindimas padėties privalumų ir trūkumų analizė, KPP *ex ante* vertinimas...). Tokios sąveikos buvo siekiama visu programavimo laikotarpiu, visų pirma, vykdant stebėjimą (stebėjimo komitetai...), atliekant vertinimus ir vykdant nacionalinių kaimo plėtros tinklų (NKPT) ir Europos kaimo plėtros tinklo (EKPT) veiklą (KPP vadovų ir suinteresuotųjų subjektų vykdoma bendra analizė arba informacijos ir praktikos mainai...).

Pirmaisiais įgyvendinimo laikotarpio metais nustatyti EŽŪFKP ir ES struktūrinių fondų tarpusavio papildomumą užtikrinantys mechanizmai. Šių mechanizmų veikimo principas – nustatyti skiriamąsias ribas ir (arba) koordinavimo mechanizmus (pavyzdžiui, bendrą ministerijų įstaigą).

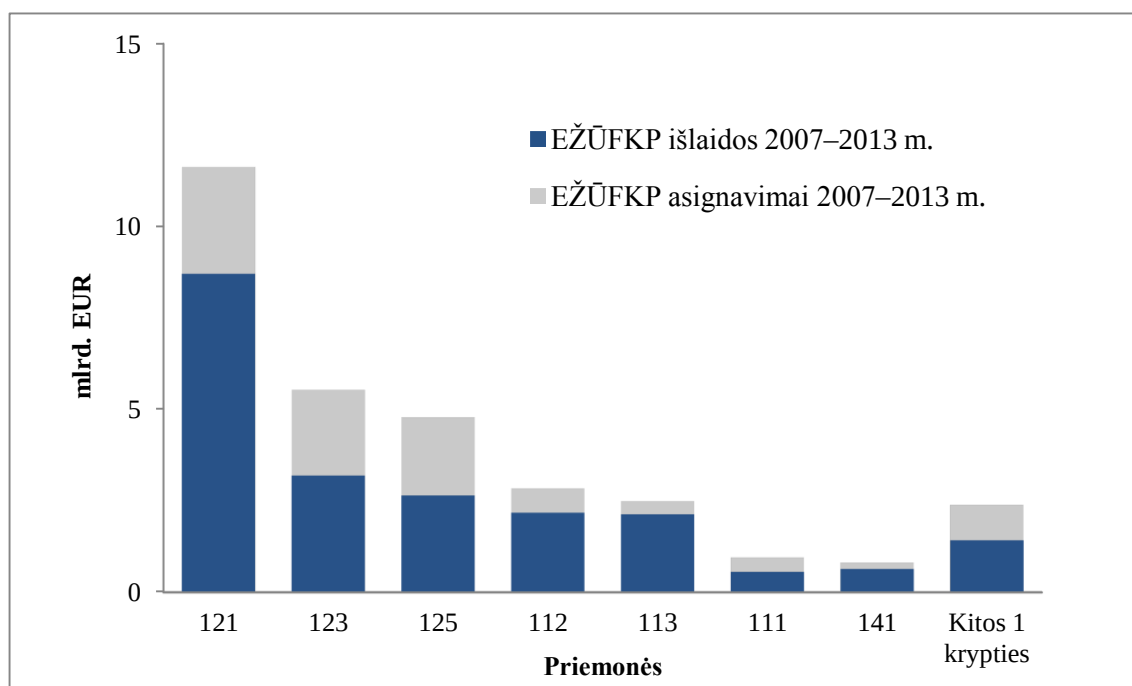
2.2. Įgyvendinimas pagal kryptis ir priemones

1 kryptis. Žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumo didinimas

Visos 2007–2013 m. laikotarpiu užfiksuotos EŽŪFKP išlaidos pagal 1 kryptį sudaro 68 % visų 2007–2013 m. laikotarpio asignavimų (ES-27 vidurkis).

Pagrindiniai šio tikslo įgyvendinimo rezultatai 2013 m. pabaigoje buvo tokie:

- 2 430 000 dalyvių sėkmingai užbaigė žemės ūkio ir (arba) miškininkystės srities mokymo kursus (88 % 2013 m. numatyto laikotarpio tikslo);
- 136 000 ūkių įdiegė naujus produktus ir (arba) naujus metodus (tikslas įvykdytas 54 %);
- visos investicijos į pagrindines 1 krypties investicijų priemones siekė 80 mlrd. EUR (tikslas įvykdytas 80 %¹²), kai EŽŪFKP įnašas sudarė 17 mlrd. EUR (28 mlrd. EUR visų viešojo sektoriaus išlaidų (EŽŪFKP + VN įnašai)).

5 pav. EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpiu asignavimais, pagal 1 krypties priemones.

121 priemonė (Žemės ūkio valdų modernizavimas) yra svarbiausia 1 krypties priemonė pagal EŽŪFKP biudžeto asignavimus (11,6 mlrd. EUR). Mokėjimams pagal šią priemonę panaudota 75 % visų šiai priemonei skirtų biudžeto lėšų ir jau įgyvendinta 379 000 modernizavimo projektų (tikslas įgyvendintas 66 %). Bendra investicijų suma viršija 39 mlrd. EUR ir, tikimasi, kad iki 2007–2013 m. programavimo laikotarpio pabaigos pasieks 49 mlrd. EUR. Geras skirtų biudžeto lėšų panaudojimo

¹²

Visos investicijos apima privačiojo ir viešojo sektoriaus išlaidas 112, 121, 122, 123, 125 ir 126 investicinėms priemonėms.

lygis rodo, kad ūkininkai yra labai susidomėję investicijomis – tai patvirtina ir tas faktas, kad programavimo laikotarpiu biudžetas buvo padidintas.

123 priemonėi (Žemės ūkio ir miškininkystės produktų vertės didinimas) panaudota 58 % skirtų lėšų: iš 34 029 numatytų paremti ūkių parama suteikta 22 885 ūkių. Visa investicijų suma sudaro 17,4 mlrd. EUR (tikslas įgyvendintas 71 %).

125 priemonės (Žemės ūkio ir miškininkystės plėtros ir pritaikymo infrastruktūra) finansinio vykdymo lygis 2013 m. pabaigoje buvo 55 %. Iki šiol skirta 2,6 mlrd. EUR EŽŪFKP lėšų suma pritraukė iš viso 7,2 mlrd. EUR investicijų (viešojo + privačiojo sektoriaus). Parama suteikta daugiau kaip 43 500 veiksmų (tikslas įgyvendintas 99 %), o vidutinės investicijos buvo apie 160 000 EUR – ši vertė yra mažesnė, nei buvo tikėtasi, ir atspindi mažesnį išlaidų įsisavinimą (55 %).

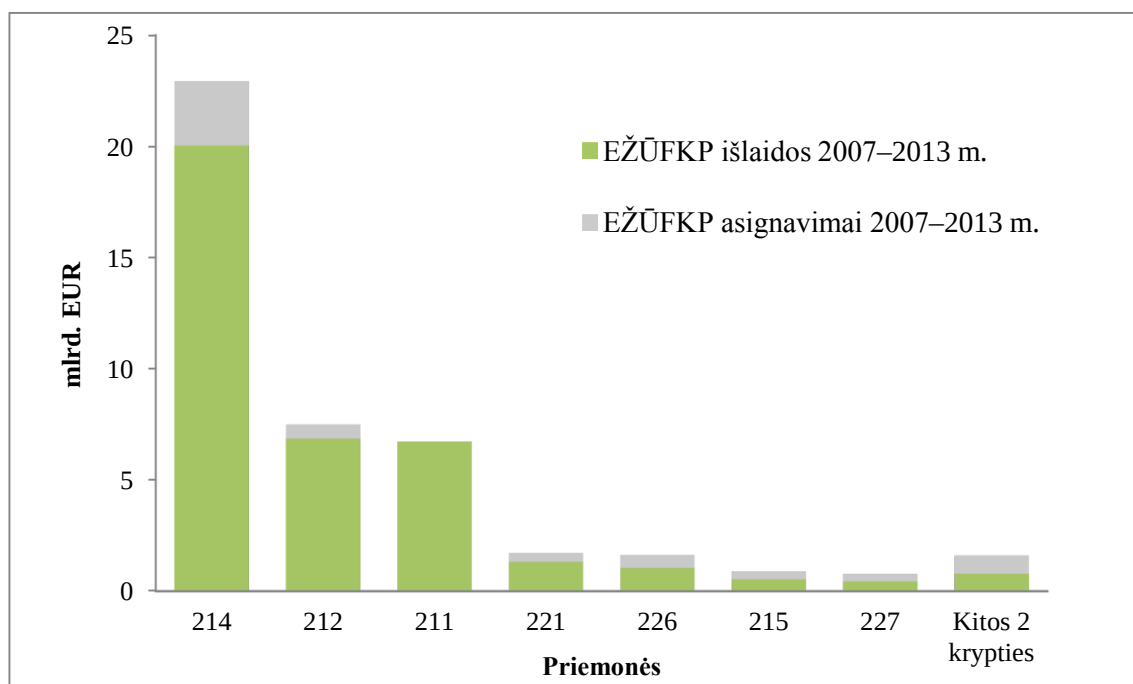
112 priemonėi (Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas) panaudota 77 % skirtų išlaidų; EŽŪFKP išlaidos viršija 2,1 mlrd. EUR, parama suteikta beveik 145 000 jaunųjų ūkininkų.

2 kryptis. Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas

Visos 2007–2013 m. laikotarpio EŽŪFKP išlaidos pagal 2 kryptį siekia 86 % visų asignavimų.

Pagrindiniai šio tikslo įgyvendinimo rezultatai 2013 m. pabaigoje buvo tokie:

- aplinką gerinanti (biologinę įvairovę, vandens kokybę, ir dirvožemį tausojanti, taip pat klimato kaitą stabdanti) žemėtvarka taikoma 46,9 mln. ha žemės – šis plotas sudaro 27 % visų ES žemės ūkio naudmenų (ŽŪN)¹³. Į šį skaičių įeina 7,6 mln. ha ekologiniam ūkininkavimui remti;
- NATURA 2000 vietovėse arba pagal Vandens pagrindų direktyvą speciali žemėtvarka taikoma 1,5 mln. ha žemės;
- miško įveisimo parama suteikta 340 000 ha žemės ūkio ir ne žemės ūkio paskirties plotų.

6 pav. EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais, pagal 2 krypties priemones.

Trys svarbiausios priemonės pagal biudžeto asignavimus yra geriausiu lėšų panaudojimu pasižyminčios 2 krypties priemonės: 211 (panaudota 100 % išmokoms dėl gamtinių kliūčių ūkininkams kalnuotose vietovėse skirtų lėšų), 212 (panaudota 91% išmokoms ūkininkams nepalankiose ūkininkauti vietovėse, išskyrus kalnuotas vietoves, skirtų lėšų) ir 214 (panaudota 87 % agrarinės aplinkosaugos išmokoms skirtų lėšų).

¹³

Iš 2010 m. ūkių struktūros tyrimų paimti ŽŪN duomenys (Eurostatas, 2014 m. lapkričio mėn. atnaujinti duomenys).

214 priemonei skirtos EŽŪFKP išlaidos viršija 20 mlrd. EUR. Agrarinės aplinkosaugos išmokos buvo skirtos daugiau kaip 1,5 mln. ūkių, o visas paremtas plotas sudarė 46,9 mln. ha. Europos KPP numatyti atskiri veiksmai yra įgyvendinami nevienodai, tačiau bendri biudžeto vykdymo lygiai patvirtina, kad iš visų aplinkos priemonių daugiausiai išmokų skirta pagal agrarinės aplinkosaugos priemonę. 214 priemonė taip pat yra svarbi, siekiant BŽŪP būklės patikrinimo tikslų biologinės įvairovės ir klimato kaitos srityse.

211 ir 212 priemonėmis kartu teikiama parama daugiau kaip 55 mln. ha mažiau palankiose ūkininkavimui ir kalnuotose vietovėse, siekiant atsverti gamtinių kliūčių poveikį. Finansinio panaudojimo lygis pagal šias priemones beveik siekia 100 %.

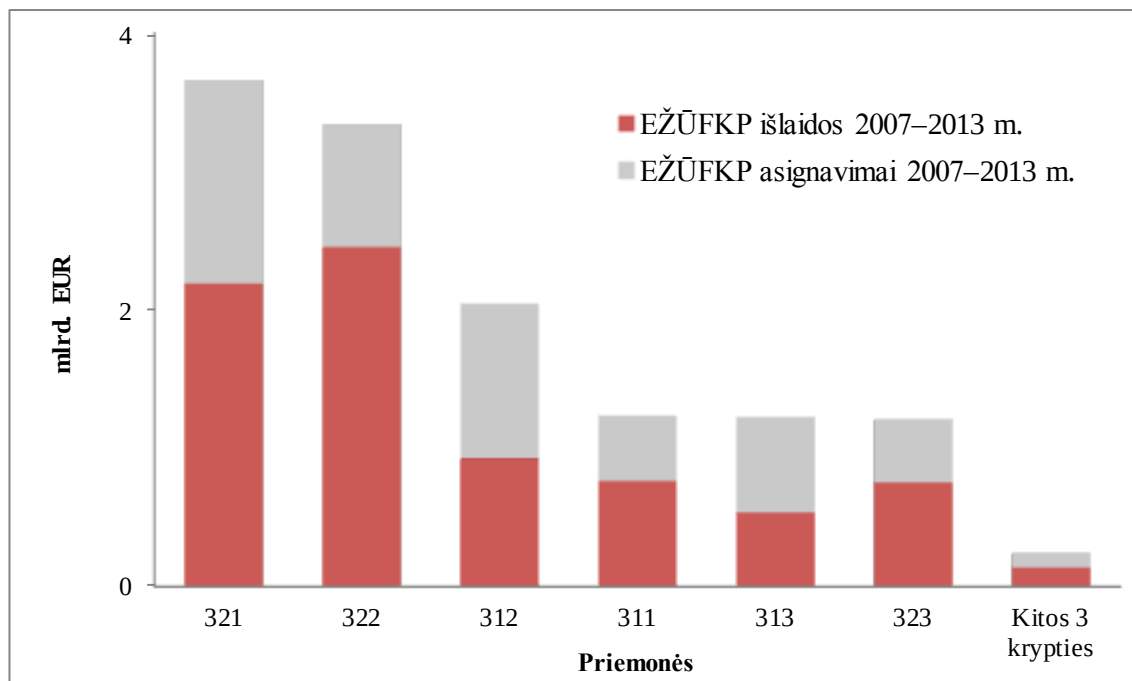
221 priemonė (Pirmasis žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku) taip pat užima svarbią vietą 2 krypties priemonių biudžete, ypač tęsiant ankstesniais programavimo laikotarpiais prisiimtą įsipareigojimų vykdymą. Daugumoje KPP šiai priemonei skirtas biudžetas buvo sumažintas dar programavimo laikotarpio pradžioje. Tačiau lėšų pagal priemonę panaudojimo lygis siekė 77 %, o apželdintas mišku plotas sudarė daugiau kaip 271 000 ha. 226 priemonė (Miškininkystės potencialo atkūrimas ir prevencinių priemonių taikymas) ir 227 priemonė (Negamybinės investicijos) yra kitos svarbiausios miškų sektoriaus rėmimo priemonės pagal biudžeto asignavimus. Pagal abi priemones kartu paremta daugiau kaip 3 mlrd. EUR vertės investicijų į Europos miškus.

3 kryptis. Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimo ekonomikos įvairinimo skatinimas kaimo vietovėse

Visos 2007–2013 m. laikotarpio EŽŪFKP išlaidos pagal 3 kryptį siekia 60 % visų asignavimų.

Pagrindiniai šio tikslo įgyvendinimo rezultatai 2013 m. pabaigoje buvo tokie:

- didėjančio nedarbo kaimo vietovėse sąlygomis 3 krypties priemonėmis prisidėta prie darbo vietų sukūrimo (sukurta 75 000 darbo vietų)¹⁴;
- panaudojus 7 mlrd. EUR EŽŪFKP įnašą (10 mlrd. EUR visų viešojo sektoriaus lėšų (EŽŪFKP + VN viešojo sektoriaus įnašas) investuota iš viso 21 mlrd. EUR (iš privačiojo ir viešojo sektoriaus)¹⁵;
- įvykdyta 135 000 veiksmų ne žemės ūkio veiklos vystymui kaimo vietovėse paremti, įskaitant įmonių steigimą ir naują turizmo veiklą¹⁶.

¹⁴ Apskritai, nedarbas išaugo nuo 7,1 % 2007 m. iki 10,3 % 2013 m. retai apgyvendintose kaimo vietovėse ir nuo 7 % 2007 m. iki 10,2 % 2013 m. vidutiniškai apgyvendintose vietovėse (šaltinis: Eurostatas).

¹⁵ Pagal toliau nurodytas investicijų priemones (311, 313, 321, 322, ir 323).

¹⁶ Pagal 311, 312 ir 313 priemones.

7 pav. EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais, pagal 3 krypties priemones.

Iš visų 3 krypties priemonių daugiausiai asignavimų skirta 321 priemonei (Pagrindinės paslaugos ekonomikai ir kaimo gyventojams); panaudota 60 % jai skirtų lėšų ir įgyvendinta daugiau kaip 50 000 projektų. EŽŪFKP 2,3 mlrd. EUR įnašas sudarė sąlygas iki 2013 m. pabaigos investuoti iš viso apie 5,3 mlrd. EUR.

Tačiau geriausiais biudžeto vykdymo rezultatais pasižymi 3 krypties 322 priemonė (Kaimo atnaujinimas ir plėtojimas) – panaudota 73 % jai skirtų lėšų, t. y. iš viso 6,8 mlrd. EUR investicijų (kai EŽŪFKP įnašas yra 2,5 mlrd. EUR) atnaujinimo veiklai remti beveik 40 000 kaimų.

Ir, priešingai, įgyvendinant 312 priemonę (Verslo kūrimas ir plėtojimas), biudžeto vykdymo lygis išlieka gana mažas (45 %), net jei paramą gavusių labai mažų įmonių skaičius (daugiau kaip 61 000) beveiki siekia tikslą (84 %).

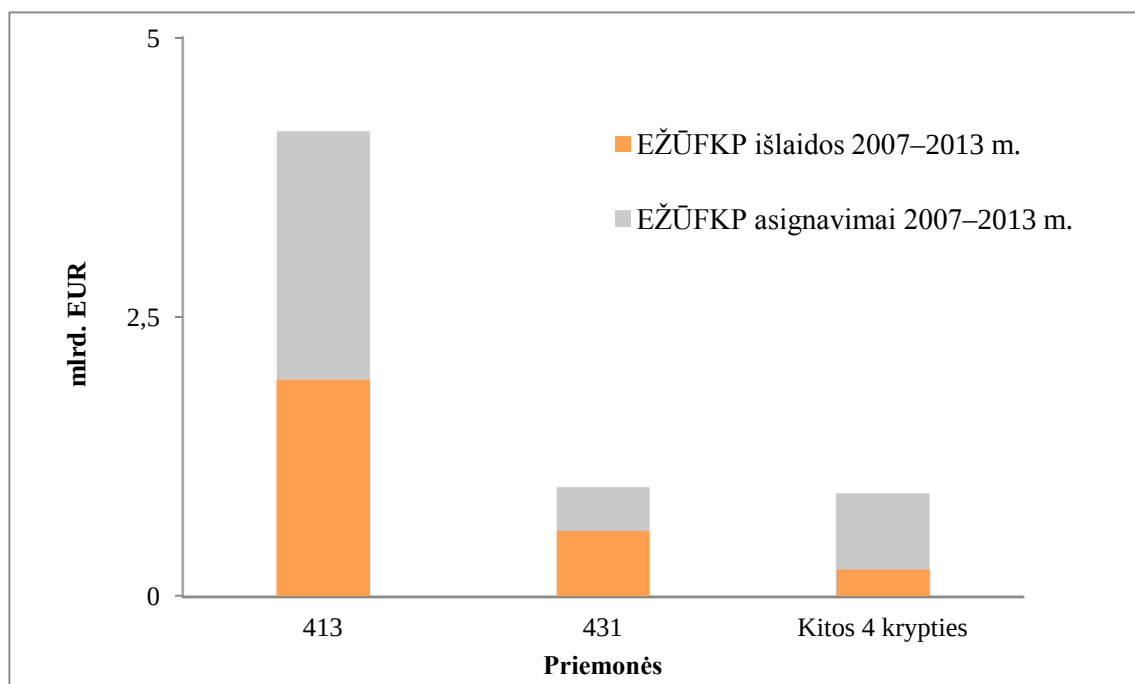
Galiausiai, 311 priemonės (Žemės ūkio veiklos keitimas į veiklą kitoje srityje) įgyvendinimo lygis atitinka 3 krypties priemonių įgyvendinimo lygį (62 %). Visa investicijų vertė yra 4,2 mlrd. EUR, o gavėjų skaičius – 35 000.

4 kryptis. Užimtumui ir veiklos įvairinimui skirtų vietos gebėjimų stiprinimas

Visos 2007–2013 m. laikotarpio EŽŪFKP išlaidos pagal 4 kryptį siekia 46 % visų asignavimų.

Pagrindiniai šio tikslo įgyvendinimo rezultatai 2013 m. pabaigoje buvo tokie:

- 2 402 vietos veiklos grupės finansavo beveik 139 000 projektų.

8 pav. EŽŪFKP biudžeto išlaidos iki 2013 m. pabaigos, palyginti su visais 2007–2013 m. laikotarpio asignavimais, pagal 4 krypties priemones¹⁷.

2013 m. pabaigoje buvo iš viso 2 402 vietos veiklos grupės¹⁸. Jų skaičius, palyginti su iniciatyva „Leader+“, išaugo dvigubai, o pusėje teritorijų LEADER metodas yra įgyvendinamas pirmą kartą.

Dėl to, kad vietos veiklos grupių atrankos procesas buvo baigtas palyginti vėlai, daugelis atrinktų grupių pradėjo pavėluotai įgyvendinti projektus, susijusius su jų vietos plėtros strategijomis. Tuo paaiškinamas santykinai mažas EŽŪFKP lėšų, skirtų 4 krypties priemonėms, panaudojimo lygis, t. y. 46 % visų asignavimų šiai kryptiai, tačiau paskutinio ketvirčio išlaidos yra gerokai didesnės.

¹⁷

413 atitinka 3 krypties LEADER tipo veiksmus, o 431 – vietos veiklos grupių veiksmus ir renginius.

¹⁸

Remiantis EKPT tyrimu (2014 m. birželio mėn.).

Kai kurios valstybės narės nurodė konkrečius sunkumus. Integravus LEADER, visų pirma, pasikeitė pats metodas, dėl ko prireikė didelių administracinių pakeitimų (reikėjo atlikti administracinę pertvarką, mokyti darbuotojus).

3. PERSPEKTYVOS

Nepaisant kai kurių nepalankių sąlygų, pavyzdžiui, susidariusios ekonominės padėties, bendras finansinis panaudojimas iš esmės atitinka planą. Vykdyto lygis ir bendri rezultatų rodikliai, patvirtina tai, kad pagrindiniai ankstesnėse ataskaitose nurodyti įgyvendinimo sunkumai buvo iš esmės įveikti.

Tačiau kai kuriose valstybėse narėse panaudojimo lygis, visų pirma, įgyvendinant 3 krypties ir 4 krypties priemones, vis dar yra mažas. Turimi šių dviejų krypčių duomenys rodo skirtumus tarp valstybių narių, visų pirma, kalbant apie iniciatyvos LEADER biudžeto vykdymo lygį. Tai, kad iniciatyvos LEADER metodo bendras įgyvendinimas yra geras, aiškiai rodo, kad iniciatyva yra tinkama, tačiau kai kuriose KPP paminėtas žemas vykdymo lygis rodo kaimo vietovių Sąjungoje skirtumus. Šiuo atveju padėti galima iš esmės pagerinti bendradarbiaujant per Europos kaimo plėtros tinklą.

Daug atskirų programų korekcinių pakeitimų padaryta atsižvelgiant į pirmaisiais įgyvendinimo metais patirtus sunkumus ir į vidurio laikotarpio vertinimų rekomendacijas, taip pat įtraukiant papildomas lėšas naujiems uždaviniams įgyvendinti (BŽŪP būklės patikrinimui) ir ekonominės krizės padariniams mažinti (Europos ekonomikos gaivinimo planui). Dauguma pastebėtų pakeitimų buvo susiję su biudžeto asignavimų perkėlimu tarp priemonių ir tikslinių gavėjų ir (arba) tinkamumo kriterijų koregavimu. Pastebėtų pakeitimų biudžete pagrindinės priežastys buvo strateginių prioritetų pakeitimai, mažas lėšų įsisavinimo lygis, taip pat nenumatytų problemų dėl platesnio politikos, ekonomikos ir teisinio konteksto sprendimas.

Kaimo plėtros politikos stebėjimo sistema padeda susidaryti BŽŪP antrojo ramsčio pagrindinių pasiekimų ir rezultatų vaizdą. Konkrečiau, taikant 1 krypties priemones sėkmingai vykdytas maždaug 2,4 mln. ūkininkų mokymas ir sutelkta iš viso daugiau kaip 80 mlrd. EUR investicijų 637 000 projektų įgyvendinti. Pagal 2 kryptį aplinkosaugos priemonės įgyvendintos 47 mln. ha. Pagal 3 kryptį užbaigta daugiau kaip 50 000 pagrindinių paslaugų ekonomikai ir kaimo gyventojams projektų ir paremta arba sukurta 62 000 labai mažų įmonių. Galiausiai, iki šiol paremta 140 000 LEADER (4 krypties) projektų.

Aiškų vaizdą leis susidaryti *ex post* vertinimas, kuriuo bus nustatytas bendras kaimo plėtros politikos poveikis. Iki 2016 m. pabaigos valdymo institucijos pateiks Komisijai kiekvienos konkrečios KPP *ex post* vertinimą, o po to duomenys bus apibendrinti ES lygmeniu.